

Moj oče klobasa

Mijn vader is een saucisse

9+

avtorica Sara Šabec

Kinodvor. Mestni kino.
www.kinodvor.org

Kazalo

Uvodna beseda	3
O filmu	3
Filmografski podatki	3
O avtorici in filmu	3
Kritike	4
Vsebina filma	5
Izhodišča za pogovor o filmu	7
Zoja	7
Družina Schutijzer	8
Samouresničevanje	10
O igralskem poklicu	10
Različne tehnike igranja	12
Preizkusite igralske vaje še v vašem razredu	13
Ustvarite animacije še sami	15

Kinodvor dovoljuje in spodbuja nadaljnjo uporabo gradiva za filmskovzgojne namene. Veseli bomo vaših odzivov, poročil o uporabi, konkretnih učnih priprav na film, predlogov in pripomb. Gradivo je oblikovano kot pomoč staršem ali strokovnim delavcem v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Za vse druge uporabe nam pošljite pisno prošnjo na solski@kinodvor.org.

Kolofon | **Moj oče klobasa** • Gradivo za učitelje in starše • *Avtorica*: Sara Šabec, *dodatna besedila* Barbara Kelbl • *Uredila*: Barbara Kelbl • *Jezikovni pregled*: Mojca Hudolin • *Slikovno gradivo*: Demiurg, arhiv Kinodvora • *Izdal v elektronski obliki*: Javni zavod Kinodvor, 2022, *zanj*: Metka Dariš.

Uvodna beseda

Pri filmu **Moj oče klobasa** že naslov namiguje, da gre za nenavadno in humorno zašpičeno zgodbo, v kateri liki spoznavajo, da nam včasih prav nepričakovane stvari odkrijejo največ o sebi in ljudeh, ki jih imamo radi. Dvanajstletna Zoja je zadržana in vase zaprta deklica, ki najraje riše in čim manj govori. Nekega dne pa se njen oče odloči, da ne bo več dolgočasen računovodja, ampak bo postal igravec. In življenje družine se obrne na glavo. Vsi upajo, da bo kaprica očeta čim prej minila, le Zoja mu stoji ob strani. Skupaj odkrivata igralski poklic, predvsem pa ju čas, ki si ga ukradeta zase, poveže, s tem pa jima odkrije marsikaj, česar v sebi še nista našla ali sta že pozabila.

Z učenci se ob filmu lahko pogovarjamo o Zoji, njenih družinskih članih, vrednotah, ki nas ženejo naprej in povezujejo, o tem, kako različno se odzivamo na povsem enake stvari. Pokukamo pa lahko tudi v svet igrilstva in se preizkusimo v igralskih vajah. Skupaj z Zojo lahko prav tako ustvarjamo z risbo, kolažem in animacijo. Tako bodo tudi učenci, ki so jim blizu različni načini izražanja (besedno, gibalno, likovno, filmsko ...), lahko podoživeli film na svoj način.

O filmu

Filmografski podatki

slovenski naslov Moj oče klobasa / **izvirni naslov** Mijn vader is een saucisse

država in leto produkcije Belgija, Nizozemska, Nemčija, 2021

jezik nizozemski s slovenskimi podnapisi

režija Anouk Fortunier / **scenarij** Jean-Claude Van Rijckeghem, po istoimenskem romanu Agnès De Lestrade / **montaža** Gert van Berckelaer, Joppe Van Den Brande / **fotografija** Melle van Essen / **kostumografija** Valerie Le Roy / **glasba** Harry De Wit / **produkcija** Dries Phlypo / **igrajo** Johan Heldenbergh, Eva van der Gucht, Savannah Vandendriessche, Jade De Ridder, Ferre Vuye

distribucija Demiurg

festivali, nagrade

JEF Vlaanderen 2021, Kristiansand 2021, Leeds Young Film Festival 2021, Giffoni 2021, Schlingel Chemnitz 2021, Cinekid Amsterdam 2021, Dubrovnik 2021, Just Film Tallinn 2021 (nagrada ECFA), Film'on Brussels 2021, Thessaloniki 2021, Chicago 2021, Castellinaria Bellinzona 2021, Ale Kino! Poznan 2021 (najboljši film), Vilnius 2021 (nagrada), Belmont 2022

O avtorici in filmu

Anouk Fortunier (1989) je študirala novinarstvo in avdiovizualne umetnosti. Že v svojem kratkem filmu **Drôle d'Oiseau** (2015), s katerim je zaključila študij na bruseljski šoli za umetnost LUCA, raziskuje odnos med hčerko in očetom. Film je prejel številne mednarodne nagrade. Leta 2017 je posnela kratki dokumentarec **Joris** in se kalila kot asistentka produkcije pri filmu **Čisto nova zaveza** (Le tout nouveau testament, 2015) uveljavljenega belgijskega

režiserja Jaca Van Dormaela. Izkušnje pri delu z otroki je nabirala kot mentorica otroške igre pri filmih **Cargo** (Gilles Coulier, 2017) in **Zagros** (Sahim Omar Kalifa, 2017), **Moj oče klobasa** pa je režiserkin celovečerni prvenec.

»Vzgojili so me nekonformistični, prijetno neuravnovešeni starši, zato morda ni naključje, da me privlačijo liki, ki odstopajo od zapovedanih normativov. Čeprav sem si tako kot Fien v zgodbi pogosto želela, da bi se moji starši 'končno začeli obnašati normalno', sem se naučila, da je lahko veliko lepote tudi v barvanju zunaj črt. A to ni lahka pot: znati moraš prenesti kritiko, in če padeš, se moraš znati pobrati. /.../ V scenariju za film **Moj oče klobasa** sem prebrala, da ljudje nimamo priročnika, ki bi nas učil, kako 'pravilno' živeti. Če je dovolj ljubezni, z malo sreče vse pade na svoje mesto.«

»Otroke jemljem resno. Želela sem razpreti vzgojne okvire, v katere jih običajno tlačimo. Res sem želela vstopiti v čevlje protagonistke Zoje, videti svet skozi njene oči. Ona še vedno čuti stvari, ki jih odrasli ne zmorejo več občutiti. Vidi, da so ujeti v rutine, ki jih dušijo.«

»Zoja je v obdobju svojega življenja, ko ne poskuša ugajati drugim, ko je precej blizu temu, kar dejansko je. Zaradi negotovosti v njeni družini pa ji manjka tisto nekaj, da bi se res v polnosti sprejela. Očetova odločitev in njegov pogum ji ponudita priložnost, da nekomu pomaga, hkrati pa tudi sama začne iskati, kaj je tisto, kar jo navdihuje.«

- Anouk Fortunier, režiserka

Kritike »**Moj oče klobasa** izhaja iz prismuknjene premise (računovodja, ki se v krizi srednjih let odloči, da se bo vrnil k svoji prvi ljubezni, gledališču, in konča v televizijskem oglasu, oblečen kot veganska klobasa). Film je moderna pravljica o izgorelosti, poetična, a hkrati zakoreninjena v realnosti. Namenjena je otroškemu in najstniškemu občinstvu, katerega jemlje resno. Tovrsten pristop v zadnjem času odlikuje kar nekaj mladih flamskih režiserk, ki dokazujejo, da lahko mlada občinstva jemljemo resno, ter z veliko ustvarjalnosti prikažejo grenke in izredno sodobne tematike. /.../ Film naredi vtis, ker zmore občinstvu pogledati naravnost v oči, k temu pa pripomorejo tudi živahni igralski nastopi.«

- Aurore Engelen, Cineuropa

Vsebina filma Na začetku ni bilo nič. Sledil je veliki pok in nastalo je vse. Planeti, dinozavri, ljudje in tudi družina Schutijzer. Zoja, Kas in Fien se skupaj z mamo Veroniko in očetom Paulom preselijo v novo mesto. Mama skrbi za družinsko podjetje, ki prodaja čokolado, zato večino časa preživi na poti, oče Paul pa dneve preživlja v banki na oddelku za mrtvi kapital. Sestra Fien je perfekcionistka, obsedena s pazduhami in ogrci na obrazu. Ves čas je v kopalnici, zlasti preden pride na obisk Dimitrij, njen inštruktor za violino. Brat Kas čas preživlja v kleti, kjer se pripravlja na konec sveta. In nato je tu še Zoja, glavna junakinja filma. Je veliko bolj zadržana kot drugi člani družine, spremlja jo občutek nevidnosti.

Drobna eksplozija v očetovem službenem kalkulatorju, ki jo Zoja primerja z drugim velikim pokom (v veselju), pa nekega dne življenje družine spremeni. Oče se odloči, da bo dal odpoved v službi in se posvetil igralski karieri, ki jo je opustil, ko je bil star 17 let. Družina njegove odločitve ne sprejme z razumevanjem, le Zoja očetu stoji ob strani.

Tudi v šoli Zojo čakajo preizkušnje. Počuti se kot v džungli: odnose v razredu na kratko opiše z »muči ali bodi mučen«. Skrb za Zojo izrazi tudi učiteljica, ki opazi, da deklica doživlja veliko sprememb in da se v razredu ne počuti najbolje.

Doma so odnosi vedno slabši. Mama Veronika je nad očetovo odločitvijo razočarana, vpleteta pa se še njena starša, ki od hčerke zahtevata vse več poslovnih uspehov v družinskem podjetju proizvodnje čokolad. Tudi zetove odločitve, da postane igravec, ne jemljeta resno; zdi se jima bolj priložnost za norčevanje. Po skupni večerji Zoja sliši prepir med mamo in očetom: o čokoladi. O pralinah, ki so bile boljše takrat, ko jih je Veronika še delala sama, ne pa serijsko v tovarni. O hiši, kreditu in odločitvah. O uničenem kuhinjskem pultu, o Veronikinih potovanjih. O Zoji in njeni tišini.

Jutro po prepiru mora mama spet na pot, oče pa čas preživlja ob preizkušanju različnih vlog in likov. Zoja situacijo spremlja brez komentarjev, samo opazuje. Svoja razmišljanja posredno razkriva v kolažu z risbami, ki ga ustvarja v zvezku, na filmu pa oživi v animaciji.

V šoli dekleta na spletu najdejo posnetek Zojinega očeta in se iz nje norčujejo, češ da je čudakinja. Oče jih poskuša zaustaviti, vendar Zoja v jezi steče stran. Sledi ji in se skuša s hčerko pogovoriti. Šele vabilo na vročo čokolado jo omehča. Oče ji pojasni, da jo je želel le braniti, a Zojo to jezi, češ da se lahko brani sama. *»Že tako mi je dovolj težko. Kako naj grem jutri v šolo?«* Z očetom se dogovorita, da Zoji nekaj dni ni treba v šolo, a pod pogojem, da bo čas preživela z njim in ga spremljala na avdicijah.

Zoja in oče svoj skrivni dogovor družini zamolčita. Paul šolo obvesti, da ima Zoja virus zahodnega Nila, ker jo je pičil tigrasti komar. Bolezen je zelo nalezljiva, zato mora Zoja za nekaj dni v karanteno. Tako se za Paula in Zojo začnejo skupni dnevi delavnic. Delavnica igranja v ponedeljek, plesa v torek, petja v sredo in meditacije v četrtek. Medtem ko se oče in hči ob skupaj preživetem času zblížujeta, pa Fien ugotovi, da Zoja manjka v šoli, kar spet povzroči prepire v družini.

Paul na avdiciji ne dobi želene vloge, mu pa ponudijo vlogo v reklami. Oblečen v nenavadni kostum bo uprizoril mesni nadomestek – klobaso. Zoja si želi, da bi ga pospremila na snemanje, čeprav je mami obljubila, da bo šolo odslej redno obiskovala. A sosledje dogodkov pripelje do tega, da Zoja očeta ne le pospremi, temveč z njim celo odigra skupni prizor v reklami. Uspešen nastop je za oba osvobajajoč. Do trenutka, ko pred studio stopi mama, ki je vmes izvedela, da Zoja še vedno ni prišla v šolo. Zoji ukaže naj gre k avtu, Paulu pa reče, da se že dolgo ne razumeta – morda on potrebuje nekaj časa zase, stran od otrok. Še isti večer se Paul odseli k prijatelju Moju.

Družina je zdaj res na robu razdora, nihče se ne počuti dobro v svoji koži. Zoja občutja še vedno beleži prek risb in kolažev, nekega dne pa mama Veronika pokuka v Zojin zvezek za ustvarjanje. Spozna notranji svet svoje hčerke in ugotovi, česa vsega o njej ne ve.

Paul se prijavi na zadnjo avdicijo, pokliče pa tudi nekdanjega šefa in ga prosi za vrnitev na delovno mesto. Ker je avdicija istočasno kot sestanek, mu tokrat na pomoč ne priskoči le Zoja, ampak tudi Fien, Kas in Dimitrij. Veronika medtem obiše Zojino učiteljico. Ta ji pove, da je Zoji izostanek od pouka koristil, saj se je zelo spremenila. Zaupa ji, da se je med drugim tudi postavila v bran deklici, iz katere so se vsi norčevali.

Kolobocija zmešnjav se tokrat konča srečno. Veronika Paulovemu šefu pove, da je njen mož zanj delal dovolj dolgo, Paulu pa prizna, da ga pogreša. Paul žal ni dobil svoje sanjske vloge, zato pa skupaj z Veroniko ustanovita lastno podjetje. Veronika ne bo več delala za serijsko proizvodnjo svojih staršev, ampak bo ustvarjala izbrane praline z divjimi okusi. Paul jih bo preizkušal, vodil finančne knjige za podjetje ter občasno tudi igral. Družina bo spet imela dovolj časa za skupno druženje in ustvarjanje, včasih pa tudi za prepire. Vsakdo kdaj pa kdaj potrebuje drugi pok, da se najde.

Izhodišča za pogovor o filmu

Zoja **Introvertiranost ali ekstravertiranost**

Psiholog Janek Musek osebnost opiše kot celostni vzorec relativno trajnih značilnosti, po katerih se posamezniki med seboj razlikujemo. Osebnostne značilnosti so torej predvsem tiste, ki prihajajo do izraza v različnih situacijah in časih ter pri vsakem posamezniku v enkratni in neponovljivi kombinaciji. Zaradi različnih osebnosti se različni posamezniki različno odzivamo na enake situacije.

Med osebnostne lastnosti spadata tudi introvertiranost in ekstravertiranost. Gre za pomembno plat človekove osebnosti, ki določa mejnike, kdo smo in kako se v življenju vedemo. Vpliva tudi na naše razmišljanje, čustvovanje in komuniciranje.

Z izrazom introvertiran označujemo človeka, ki psihično energijo usmerja v notranjost. To pomeni, da je bolj usmerjen vase, je umirjen, nekoliko previdnejši pri spoznavanju novih ljudi, bližje mu je samostojno delo, »baterije« pa polni v samoti (npr. raje pogleda film, prebere knjigo, kot da bi se odpravil na druženje z neznanci). Po drugi strani pa ekstraverti uživajo v socialnih interakcijah. So zgovorni, impulzivni, aktivni, sproščeni, radi so v središču pozornosti, iščejo vznemirljive situacije, energijo črpajo iz družabnih srečanj, samota pa jih za razliko od introvertov hitro začne dolgočasiti in vodi do upada energije.

Ali bi Zojo opisali kot introvertirano ali ekstravertirano osebo? Napišite pet njenih značilnosti, zaradi katerih menite, da je ekstravertirana ali introvertirana. Ker nihče med nami ni le eno ali drugo, boste verjetno pod obe oznaki napisali kako značilnost. Vseeno pa pogledajte, katerih je več. V katerih trenutkih v filmu te njene značilnosti vidimo? Spomnite se še trenutkov, ki jih Zoja preživlja v družbi – kakšna je? Kje v šolskem prostoru vidimo Zojo? Kaj počne?

Šolsko dvorišče opisuje kot džunglo, sebe pa vidi kot kameleona. Kako razumete to prisposobo?

Kako se Zoja obnaša na družinskih kosilih? Ali se vpleta v prepire? Jih samo opazuje? Katero osebo v družini bi označili kot ekstravertirano? Opišite njene lastnosti.

Kako Zoja preživlja čas, ko je sama? O čem razmišlja? Kaj ustvarja? Kaj nam to ustvarjanje pove o njenem notranjem svetu?

Razvoj lika

Ali se Zoja od začetka do konca filma spremeni?

Kdaj Zoja prvič spregovori o svojih občutkih, čustvih in počutju? S kom to deli? Zakaj menite, da se je očetu zaupala prav zdaj, ne pa prej, ko je bil še v službi? Posledica tega pogovora je bila tudi odločitev, da Zoji nekaj časa ni treba v šolo. Ali je bil čas, ki ga je preživela zunaj šole, zanj pomemben? Zakaj, na kakšen način?

Ali je imel odnos z očetom, ki ga je razvila v 15 dneh, ko sta bila skupaj, vpliv nanjo? Kakšen? Ali je ta odnos vplival na to, kako se obnaša do drugih ljudi? Naštejte pet lastnosti, ki bi opisale Zojo na koncu filma. Kaj se zgodi na šolskem igrišču? Kako se odzove na nasilje? Kaj vam ta odziv pove o njej? Se spomnite zvoka, ki so ga uporabili v filmu, ko se je Zoja zavzela za sošolko – zakaj so izbrali prav rjovenje leva?

Kako bi sami reagirali v taki situaciji? Bi se postavili za nekoga? Ali za take situacije potrebujemo pogum? Zakaj ga kdaj nimamo?

Po tem šolskem dogodku Zoja pove, da zdaj ni več kameleon. Da je tistega dne ukrotila džunglo. Kako razumete te njene besede? Ste se tudi vi kdaj počutili podobno? Kakšni občutki so to?

Družina Schutijzer

Estera Žibert v svojem delu *Disfunkcionalna družina* piše, da družina otroku predstavlja prvi socialni sistem, v katerem živi. Znotraj njega se uči in razvija lastno osebnost. V družinskih odnosih so vedno prisotni procesi vzajemne odvisnosti in na drugi strani težnje k neodvisnosti, solidarnosti, lojalnosti, pomoči in zaščiti. Otroci imajo lahko znotraj iste družine različne odnose s starši in med seboj. In prav ti so ključni za njihov razvoj.

Opišite Fien, Kasa in Zojo. V čem so različni in v čem so si podobni? Kakšne odnose imajo med sabo? Imate občutek, da so si blizu? Kako je videti njihova komunikacija? Ali kdaj v filmu zasledimo trenutke skupne družinske intimnosti?

Kakšne odnose imate vi s svojimi brati in sestrami? Ste si blizu? Ali se vam zdi pomembno, da imate z brati in sestrami dobre odnose? Kako pa sprejemate obdobja, ko si greste na živce in se prepirate? Ali preživljate čas skupaj? Kako?

V vsakem medosebnem odnosu se pojavijo konflikti, nasprotujoči interesi in različna mnenja. Pogosto ta izvirajo iz razlik med potrebami in pričakovanji dveh ali več posameznikov v odnosu. Konflikt je torej situacija, v kateri se srečajo različni pogledi na reševanje problema in različna stopnja motivacije za samo reševanje.

Kateri trenutek v filmu sproži konflikt oz. nestrinjanje med člani družine? Zakaj se je Paul odločil za spremembo? Kako je potekalo njegovo življenje, preden je zapustil delovno mesto in sledil svojim sanjam igralca? Kako se je počutil? Kakšno spremembo je v njem sprožila odločitev, da pusti službo v banki in se odloči za poklic igralca? Se je spremenilo tudi njegovo počutje?

Kako se je na njegovo odločitev odzvala družina? Ali se spomnite prvih besed Fien? Kako je odreagirala Kas? Zoja je edina, ki verjame v očeta in ga podpre. Zakaj menite, da ga ostali ne podprejo? Kaj je razlog, da ta situacija sproža toliko neugodja/težav?

Veronika večino časa preživlja v tujini, kjer prodaja družinsko čokolado. Utečeno rutinsko življenje prekine Paulova odločitev, da zapusti delovno mesto in postane igralec. Veronika je ob sprejetju novice sprva mislila, da gre za šalo. Kako ste dojemali ta odziv? Kaj se zgodi, ko spozna, da se Paul ne šali? Kako se obnaša do njega? Na kakšen način rešujeta konfliktno situacijo? Ali se vam zdi, da se soočata z različnimi pogledi konstruktivno? Kako to vpliva na njun odnos? Kako se v konfliktnih situacijah odzivajo otroci? Ali skupaj rešujejo problem?

Zakaj je bilo Veroniki težko sprejeti Paulovo idejo? Jo je skrbelo, da ni dovolj dober igralec – ali pa so bili za strah drugi razlogi? Spomnite se večernega pogovora o kreditu in hiši. Kaj pomeni za par odločitev, da bo vzel kredit in ga odplačeval še veliko let? Kako ljudje sprejemamo spremembe v življenju? Ali se vam zdi taka odločitev radikalna?

Kako bi ravnali vi, če bi se vaš starš odločil, da v zrelih letih zamenja službo in postane igralec? Bi ga podprli? Kako bi se odzvali, če se z idejo ne bi strinjali?

Ob koncu filma se Veronikin odnos do situacije spremeni. Kaj je v njej sprožilo spremembo? Kaj se zgodi, ko vidi Zojin kolaž? Kaj izve o njej in kaj o sebi? Kaj so še dejavniki, ki vplivajo na njeno odločitev?

Kaj je sprožilo spremembo pri ostalih članih družine? V katerem trenutku družina Paulu izkaže podporo in na kakšen način?

Ljudje smo včasih pred težkimi odločitvami, ki lahko zelo spremenijo naša življenja. Ste že kdaj sprejeli težke odločitve, ki so korenito vplivale na vaše življenje? Ali ste s to odločitvijo kaj tvegali? Zakaj ljudje »ostajamo v coni varnosti ali udobja«, torej počnemo le tisto, pri čemer se počutimo varno in udobno? Ali je pomembno, da to kdaj pa kdaj prekinemo in tvegamo? Kakšno vlogo imajo v takih trenutkih družinski člani, prijatelji idr.?

Samouresničevanje

Ljudje v življenju vedno iščemo zadovoljstvo in srečo, drugače rečeno: stremimo k samouresničevanju. Ko govorimo o samouresničenju, govorimo o udejanjanju svojih potencialov, sposobnosti, talentov, da lahko počnemo stvari, ki nas osrečujejo. To je prisotno na več področjih človekovega življenja, od družine in osebnih odnosov do študija, dela, družbenih odnosov, ljubezni idr. Lahko se tudi zgodi, da se človek počuti samouresničenega na enem področju svojega življenja, na drugem pa ne.

Ali ste Zojo v filmu dojeli kot srečno osebo? Če da, v katerih trenutkih? Kaj jo je osrečevalo? Česa si je želela? Kdaj v filmu opazimo, da postane Zoja srečnejša? Kaj lahko sklepamo za nazaj, česa si je želela? Katere želje so se ji uresničile na koncu filma?

Zoja se ne počuti več nevidna – ali menite, da ima zdaj druge sanje? Kako si predstavljate Zojo čez 10 let? Kako bo videti? Kaj bo počela? Ali se bo še spreminjala?

Kakšne so bile Paulove sanje? Ali je samouresničevanje oz. sledenje svojim sanjam vedno vezano na poklic? Kako ste to dojeli pri Paulu? Kljub temu da je imel močno željo, da bi postal igravec, se na koncu odloči, da se s tem ne bo ukvarjal profesionalno. Ali se vam je zdel srečen? Igralstvo ga bo spremljalo le kot hobi. Ali menite da finančna preskrbljenost lahko vpliva na doseganje sanj? Na kakšen način je bilo to vidno v filmu?

Ali mislite, da je pomembno imeti sanje? Zakaj? Ali imate svoje sanje? Se kdaj znajdete v situaciji, ko se vam to zdi težko ali nedosegljivo? Kaj storite takrat? Ali menite, da se sanje lahko spreminjajo? Pomislite na sanje, ki ste jih imeli pred petimi ali desetimi leti – ali so enake kot zdaj?

O igralskem poklicu

Če sledimo Slovarju slovenskega knjižnega jezika je igravec ustvarjalec, ki z igralskimi orodji oblikuje, predstavlja dramski lik, vlogo v gledališki predstavi, filmu, na radiu, televiziji.

Kako si predstavljate igralski poklic? Kdo med vami si želi biti igravec? Kaj so po vaše kvalitete dobrega igralca?

Kaj o igralskem poklicu izvemo iz filma? Paul in Zoja sta se ves teden udeleževala delavnic – katere so bile? Zakaj je pomembno, da se igralci učijo umirjanja? Pravilnega dihanja? Uporabe glasu? Prezence?

Spomnite se trenutka, ko sta skupaj snemala reklamo – ali sta imela tremo pred nastopanjem? Kako sta se z njo soočila? Ste tudi sami imeli kdaj tremo pred javnim nastopanjem? Ali ste jo premagali in kako?

Film pokaže tudi, kako zahteven je poklic igralca. Nista dovolj le nadarjenost in trud, igralci in igralkе morajo veliko energije vložiti v to, da dobijo vlogo, ki jim ustreza. Nekateri igralci in igralkе so redno angažirani v posameznem gledališču ali gledališki skupini, mnogi pa delajo za več gledališč, ves čas morajo iskati nove vloge in izzive. Tako je tudi z igralci v filmih.

Ko razmišljamo o igralskem poklicu, si ga velikokrat predstavljamo samo v gledališču, filmu ali na televiziji. Ali ste igralce kdaj videli tudi kje drugje? Mogoče na ulici? V baru, muzeju? Danes veliko igralcev deluje tudi zunaj filma in gledališča. Nekaterim je strukturirana oblika filma ali oder s tremi stenami premalo, saj je vse predvidljivo in vnaprej dogovorjeno – vloga, gibanje, odzivi, uporaba pripomočkov, scene, kadri idr. Zdi se jim, da je gledališče znotraj štirih sten izgubilo svojo moč, da nagovori ljudi.

Med temi igralci so tako imenovani »performerji«, ki so danes zelo prisotni. So umetniki, ki delajo zunaj institucij in lahko združujejo različne oblike umetnosti. Poglejte si posnetek [performansa Marine Abramović in njenega partnerja Ulaya](#) ter se o njem pogovorite.

Kaj se je na posnetku dogajalo? Kakšno vlogo sta imela performerja? Sta tudi onadva v situaciji, ki bi jo lahko opisali kot »nerodno«? Bi pričakovali, da spravljata ljudi v zadrego ali da se jima posmehujejo? Katere misli in občutki so se vam sprožili ob gledanju? Kako so se odzvali ljudje? Kje v prostoru so bili gledalci? Kakšen je prostor, kjer se odvija performans? Ali sta vas umetnika nagovorila? S čim? Ali sta uporabljala govor? Preberite si opis avtorjev in poskušajte razbrati, kaj je performans. Pedagogi lahko več o performansu preberete tudi na povezavi: <https://veza.sigledal.org/prispevki/ali-vemo-kaj-je-performans>.

Danes vse pogosteje srečujemo ulične umetnike, ki svoje predstave, akcije ali dogodke izvajajo na ulici. Na ulici se gledališče dogaja v odnosu z arhitekturo samega prostora, saj ta postane scenografija za predstavo. Ljudje, ki predstavo gledajo, pa postanejo aktivni soustvarjalci. Na ulici lahko srečamo klovne, animatorje, performerje idr. Poglejte si ulično predstavo Vertigo s Festivala Ana Desetnica.

Opišite, kaj ste videli. Kje je bila predstava? Kakšna je bila glavna igralka? Kako sta uporabljala prostor? Ali sta imela tudi ostale rekvizite? Opišite, kaj je bilo drugače od predstave, ki jo vidimo v klasičnem gledališču na odru.

Na ulici se zgodi veliko nepredvidljivih situacij, ki lahko vplivajo na predstavo. Pomislite na eno. Kako bi se odzvali, če bi bili ulični umetniki in bi v vašo predstavo zapeljal avto? Bi to izkoristili? Katera znanja bi potrebovali, da bi vsa ta naključja vpletli v predstavo kot njen del?

Različne tehnike igranja

Pri odnosu med igralcem in njegovo vlogo govorimo o identifikaciji. Ta odnos pa že vrsto let poraja vprašanje, na kakšen način do te identifikacije pride. Gre zgolj za posnemanje zunanjih znakov ali za resnično čutenje?

Konstantin Sergejevič Stanislavski velja za enega večjih teoretikov na področju igre. Trdi, da igralec vedno oživlja svojo vlogo na način, da podoživlja lastna doživetja in čustva. Verjel je, da mora igralec obvladati različne psihološke tehnike, s katerimi lahko ustvarja svoj lik. Cilj igralca naj bi bilo torej iskanje neke globlje, intimnejše resnice, s katero bo vdihnil svojemu dramskemu liku življenje do te mere, da bo tudi sam podoživljal vse to, kar čuti njegov lik. Končna faza tega procesa naj bi bila popolna identifikacija, v kateri igralec doživlja samega sebe v svojem liku. Pri tem mora svoj lik zavestno in kontrolirano voditi. Igralski proces je torej spoznavanje samega sebe oz. iskanje lastnega nezavednega in svojega bistva.

Za razliko od Stanislavskega pa Jacques Lecoq raziskuje igro in razvoj lika skozi perspektivo fizičnega, s poudarkom na iskanju ravnovesja med tehniko in igro. Pri ustvarjanju vlog oz. likov se izogiba mentalnemu in racionalnemu delovanju ter pretiranemu poglobljanju v psihologijo. Namesto tega raje govori o igralski prezenci. To prezenco igralec ustvari s fizičnostjo in aktivno uporabo mišic v telesu. Z opazovanjem zunanjega sveta in sebe ter prenosom teh slik in vedenja nase ustvarja in gradi lasten lik.

Predstavljajte si, da želite odigrati vlogo starega človeka, ki se sprehaja po ulici in se želi usesti na klopcu. Lecoq bi rekel, da moramo tega človeka opazovati. Pri opazovanju pa moramo biti pozorni na vsak detajl telesa. Kje v telesu je napetost? Se mu mogoče trese roka? Na kakšen način se premika ta roka? Zbudite svojo roko in napnite vse mišice. Poskusite gibati roko enako kot ta oseba. Kako se usede na klopcu? Kje je osredotočena telesna energija, ki jo uporabi za to, da sede?

Sprehodite se po ulici. Izberite si eno osebo in jo opazujte daljši čas. Kaj počne? Kako se premika? Kje v telesu je moč in kateri deli telesa so mišično napeti? Ali so mišica tudi oči? Bodite pozorni na njegove oči. Kam usmerja pogled? Ali je ta pogled počasen ali hiter? Kako bi natrenirali očesni fokus? V razredu se preizkusite v tehniki Jacquesa Lecoqa in odigrajte lik, ki ste ga opazovali.

Preizkusite igralske vaje še v vašem razredu

1. Hoja po prostoru **Začetek igre:** Osebe prosto hodijo po prostoru.

Cilj igre: Skupno ustavljanje na plosk in kasneje skupno ustavljanje brez mentorjevih navodil (vaja za razvoj skupinske povezanosti in dinamike).

Potek igre: Udeleženci se prosto sprehajajo po prostoru. Med hojo jih mentor opozarja na zavedanje lastnega telesa (držo, dihanje, sproščenost itd.) in zavedanje ostalih v prostoru. Mentorji pazijo, da se gibanje ne spremeni v vzorec in da udeleženci polnijo praznine v prostoru, ki nastajajo. Ko navodila dobro izvajajo, začnejo vzpostavljati stik z očmi. Nato mentor ploskne (lahko doda tudi besedo "STOP"!) in skupina se mora sočasno ustaviti. Na drugi plosk se mora skupina istočasno ustaviti, hkrati pa morajo biti posamezniki enakomerno porazdeljeni po prostoru.

Nadgradnja igre: Skupina se giblje po prostoru. Brez mentorjevih navodil se morajo posamezniki sočasno ustaviti. Na začetku lahko upočasnjujejo gibanje – kot pomoč. Ko se sočasno ustavijo, morajo tudi sočasno ponovno začeti s hojo po prostoru.

2. Neznani predmet **Začetek igre:** Krog

Cilj igre: Uporaba predmeta/rekvizita na čim več različnih načinov (prikaz nove snovi/teme/predmeta na zabaven način).

Potek igre: Mentor postavi predmet na sredino prostora – tokrat gre za dejanski predmet (npr. prazna plastenka). Naloga skupine je, da predmet uporabi na kar največ različnih načinov. Ta predmet lahko tako predstavlja katerikoli drugi predmet (mikrofon, bejzbolski kij, dojenčka, svečo, meč, kladivo ...). Tisti, ki ima predmet, se odloči, kako ga bo uporabljal (kaj bo ta njegov predmet); med akcijo s tem predmetom prečka krog po sredini do izbrane osebe, ki ji ta predmet preda. Nato ta oseba nadaljuje proces do druge, dokler vsi ne pridejo na vrsto.

Nadgradnja igre: Igro lahko igramo v parih – vsak par ima svoj neznani predmet. Igro lahko nadgradimo tudi tako, da menjave potekajo bolj tekoče – da gre za daljši prizor, pri katerem se predmet počasi spreminja (iz rakete v ognjemet itd.).

3. Jata ptic **Začetek igre:** Udeleženci stojijo v prostoru v gruči.

Cilj igre: Skupina se po prostoru premika v gruči, posnema vodjo, ki obnavlja snov, prikazuje vsebino zvočno in gibalno.

Potek igre: Skupina se v gruči premika po prostoru. Enega določimo za vodjo. Ta je v skupini spredaj. Vodja brez govora vodi akcijo (lahko se plazi po tleh, lahko hodi po mizah, oponaša žival itd.) in ostali z njim počnejo enako. Kadarkoli lahko katerakoli oseba prevzame vodstvo in se postavi na čelo skupine. S tem spremeni gibanje, zvok in akcijo.

Nadgradnja: Učiteljica sproti bere učno snov, ki jo učenci v gruči istočasno uprizarjajo.

4. Čakalnica **Začetek igre:** Štiri osebe sedijo na stolih, ki so zloženi v vrsti, obrnjeni nasproti ostalim.

Cilj igre: Spoznavanje, kako se različni značaji različno odzovejo v isti situaciji, igra vlog.

Potek igre: Izberite si 4 različne like. Vsak lik ima svoje ime, ki ga zapišemo na listek. Pod ime dopišemo 5 lastnosti te osebe. Poleg lastnosti osebi dodelimo tudi čustvo (izbirajte med: strah, jeza, veselje, žalost ...). Čustvo vpliva na to, kako se oseba odzove na informacije, ki jih dobi v čakalnici. Vsaka oseba, ki sedi na stolu, dobi svoj listek z imenom, lastnostmi in čustvom. Ko listek prebere, ga odstrani. To je zdaj vloga. Stoli se nahajajo v zdravniški čakalnici. Osebe čakajo na pregled pri zdravniku. Potrebujemo še moderatorja; ta naj odigra vlogo sestre, ki prinaša v čakalnico novice. Izberite si novice, ki jih sestra dodeli čakajočim. Npr:

- Spoštovani, žal vam moram sporočiti, da danes zdravnika ne bo v ordinacijo.
- Sporočamo vam, da imate nore kože.
- Dragi pacienti sporočamo vam, da je v bolnišnici ravno izbruhnil požar. Pozivamo vas, da ostanete mirni.

Osebe v čakalnici se odzivajo na vsako situacijo v skladu s svojim značajem. Novice lahko dodajamo sproti in jih nadgrajujemo.

Ustvarite animacije še sami

Zoja svoja razmišljanja, odnose, svoj notranji svet izraža prek kolažev in risb, ki pa na nekaj mestih v filmu »oživijo« – spremenijo se v animacijo. Oglejmo si primer takega odlomka.

V odlomku Zoja na humoren način predstavi svojo družino, svoje »vesolje«, v katerem živi. Kaj vse izvemo o Zoji in njeni družini iz tega odlomka? Zakaj menite, da je pripoved začela z velikim pokom? Kako je ta povezan z njenim življenjem, njenim obstojem? Zakaj je režiserka prav ta odlomek postavila na začetek filma? Bi lahko junake filma režiserka predstavila tudi drugače? Koliko časa bi trajalo, da bi vse to povedala z običajno zgodbo? Se vam zdi režiserkina odločitev, da to pove z animacijo, posebna in zanimiva?

Kako pa bi vi na humoren način opisali svojo družino? Poskusite lastnosti posameznih članov izraziti skozi risbo ali fotografijo, izrezano iz kake revije, časopisa. Ni nujno, da člane družine predstavljajo ljudje, ki so jim podobni; lahko so to tudi živali, predmeti, kolaž različnih stvari.

V drugih odlomkih režiserka Zojine animirane kolaže uporabi tudi za predstavitev drugih stvari; na sredini filma na primer z animacijo razloži delovanje možganov. Oglejte si še ta drugi kratek odlomek. Poskusite tudi sami z animacijo ali kolažem razložiti neko učno snov.

Pri izvedbi animacij si lahko pomagate s knjižico Animirani film iz Zbirke Kinobalon. Najdete jo na [povezavi](#).

Čisto preprosta vizualna navodila za animiranje, kjer sicer ne oživljamo kolaža, ampak predmete, najdete tudi na [povezavi Animirana kuhinja](#).

Pri delavnicah vam lahko pomagajo tudi posamezniki ali pa mentorji in mentorice več društev, ki izvajajo delavnice animacije, recimo Društvo Slon ali Društvo Dagiba. Več o delavnicah in izvajalcih najdete na [povezavi](#).

Več o Kinodvorovih programih za mlada občinstva:
[Kinodvorov šolski program](#)
[Kinotrip, program mladi za mlade](#)
[Kinobalon, program za otroke in mlade](#)
[Kinoigrišče](#)